

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 19.6.2008
COM(2008) 371 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И ДО
СЪВЕТА**

**Пети доклад за напредъка в икономическото и социалното сближаване
Растеж в регионите, растеж в Европа**

{SEC(2008) 2047 окончателен}

(представена от Комисията)

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Въведение	3
2.	Политиката на сближаване: дебатът към момента	4
2.1.	Цели и приоритети	4
2.2.	Управлението на политиката на сближаване	6
2.3.	Следващи стъпки.....	8
3.	Сближаване, растеж и икономическо реструктуриране на регионите в ЕС	8
3.1.	Разпределение по региони на европейските сектори с висок растеж.....	9
3.1.1.	Региони от група „Сближаване“	9
3.1.2.	Региони в преход.....	10
3.1.3.	Региони от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“	10
3.2.	Приносът на секторите с висок растеж за сближаването.....	11
3.3.	Образование, умения и персонал с високо ниво на познания	12
3.4.	Заклучение	12

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

Пети доклад за напредъка в икономическото и социалното сближаване Растеж в регионите, растеж в Европа

1. ВЪВЕДЕНИЕ

С цел събиране на идеи за приоритетите, организирането и управлението на политиката на сближаване, през септември 2007 г. Комисията започна консултация с обществеността относно предизвикателствата пред тази политика през следващите години.

Политиката на сближаване се основава на член 158 от Договора за ЕО, в който се заявява, че Общността се стреми да насърчава хармонично развитие и с тази цел разработва и осъществява инициативи, които водят до укрепването на нейното икономическо и социално сближаване. С Лисабонския договор, който понастоящем е в процес на ратифициране, въпросният текст е адаптиран, като в него се говори за икономическо, социално *и териториално* сближаване.

Консултацията следва да бъде разглеждана в по-широкия контекст на прегледа на бюджета, който се извършва в момента и към който тя допринася. Тя се допълва и от други важни прояви като неофициалната среща на министрите, отговарящи за регионалното развитие, проведена на 23-24 ноември 2007 г. на Азорските острови; конференцията на високо равнище, организирана от словенското председателство на 7-8 април 2008 г. в Марибор; и становищата относно Четвъртия доклад по сближаването, приети от Европейския парламент¹, Комитета на регионите², и Европейския икономически и социален комитет³.

Друг важен етап през 2008 г. ще бъде приемането от Комисията на Зелена книга относно териториалното сближаване, чиято основна цел е да даде начало на широкообхватен обществен дебат във връзка с последствията — особено в контекста на политиката на сближаване — от въвеждането в Договора на понятието за териториално сближаване.

Също през 2008 г. Комисията ще приеме Съобщение относно обновената социална програма. Въз основа на резултатите от широкообхватната обществена консултация във връзка със „социалната действителност“ в Европа, в него ще бъдат очертани начините, по които Европа би могла да отговори на променящите се социални дадености и по-конкретно как политиките на Съюза могат ползотворно да се използват за насърчаване на предоставянето на възможности, достъп и на солидарност.

В първата част на настоящия доклад се съдържа обобщение на мненията, изразени в периода между септември 2007 г. и февруари 2008 г. Първият етап на дебата допринася

¹ A6-9999/2008 [REF], прието на 21 февруари 2008 г.

² COTER IV-011 [REF], прието на 29 ноември 2007 г.

³ ECO/209 [REF], прието на 13 декември 2007 г.

за набелязването на въпроси за дискусия и насоки за размисъл, на които Комисията ще обърне сериозно внимание във връзка с прегледа на бюджета.

Във втората част на доклада се съдържа по-задълбочен анализ на значимите регионални тенденции. Тема на настоящия доклад за напредъка са европейските сектори, в които е налице растеж и чиито резултати в регионите ще определят до голяма степен равнището на регионалното икономическо развитие през следващите години.

2. ПОЛИТИКАТА НА СБЛИЖАВАНЕ: ДЕБАТЪТ КЪМ МОМЕНТА

Комисията получи повече от сто отговора⁴ — предимно от заинтересовани страни, които са осведомени за управлението на политиката — които представляват повече от половината от държавите-членки (и близо 80 % от населението на ЕС); голям брой органи на регионалната власт; множество регионални и местни асоциации; икономически и социални партньори; организации на гражданското общество; академични и изследователски институции; отделни граждани.

Повечето от отговорите, особено тези на националните правителства, не изразяват окончателни становища. Това е нормално, като се има предвид ранният стадий на дебата и по-широката дискусия около прегледа на бюджета на ЕС.

Обществената консултация потвърждава, че засиленият интерес по отношение на политиката на сближаване продължава. Първото заключение от общ характер, което може да бъде извлечено от дискусията е, че заинтересованите страни признават важната роля, която политиката на сближаване играе в изграждането на Европейския съюз и подкрепят продължаването на тази политика. Всякакъв опит за връщане към националния характер на въпросната политика се отхвърля почти единодушно.

Много от отговорите потвърждават, че политиката на сближаване насочва и благоприятства растежа в Европа, насърчава инвестиции, които иначе нямаше да бъдат направени, подкрепя конкурентоспособността в най-уязвимите региони, способства за социален прогрес и солидарност, подпомага подобряването на физическия, социалния и човешкия капитал като движещи сили на растежа, иновационния потенциал, административния капацитет и модернизацията на администрацията, окуражава многогодишното стратегическо и финансово управление, насърчава обмена на ноу-хау и най-добри практики между регионите и държавите-членки, и стимулира установяването на оценка и мониторинг. Същевременно повечето отговори дават висока оценка на стимулираната от политиката култура на партньорство. Заедно с резултатите от скорошно проучване на Евробарометър⁵, консултацията потвърждава ролята на политиката на сближаване за повишаването видимостта на ЕС в очите на европейските граждани.

2.1. Цели и приоритети

Отговорите са единодушни в това, че основната цел на политиката на сближаване е постепенното заличаване на икономическите и социалните различия в степента на

⁴ Вж. http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/4thcohesionforum/all_contrib_en.cfm?nmenu=6

⁵ http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_234_en.pdf

развитие на европейските региони. Така изоставащите региони остават в центъра на политиката. Същевременно в мнозинството от отговорите се настоява политиката да се разпростре върху цялата територия на ЕС, като се има предвид че политиката на сближаване не е само механизъм за солидарност, а се стреми също да стимулира присъщия на европейските региони потенциал за развитие.

Голяма част от заинтересованите страни признават, че териториалното сътрудничество е съществен елемент от политиката на сближаване и оценяват положително факта, че то понастоящем е отделна цел. Те подчертават, че териториалното сътрудничество дава един от най-добрите примери за добавената стойност, принасяна от въпросната политика, поради което то следва да бъде засилено.

Четвъртият доклад, посветен на сближаването набелязва редица предизвикателства, с които се сблъскват и все повече ще се сблъскват регионите и държавите-членки: глобализация, демографски промени и социално напрежение, промяна в климата и увеличени цени на енергията. Макар че като цяло в отговорите се приема, че политиката на сближаване трябва също да се занимава с такива предизвикателства, в повечето от тях се отбелязва, че политиката на сближаване не може да бъде единственият или пък основният инструмент в тази посока. Някои считат, че на тези предизвикателства вече се обръща внимание в изпълняваните програми от Лисабон и Гьотеборг. Други припомнят, че усилията по отношение на тези предизвикателства не трябва да изместват вниманието от основните според Договора цели на политиката на сближаване.

В някои отговори се съдържат призови към Комисията да подпомогне БВП на глава от населението в СПС с други мерки за повишаване на благосъстоянието и стандарта на живот.

Във връзка със съдържанието на политиката на сближаване на този етап изглежда, че се заражда консенсус по следните междусекторни теми:

- Конкурентоспособността е в центъра на политиката на сближаване. С ясна подкрепа се ползва изискването за „заделянето“ на значителен дял от финансовите ресурси за ключови инвестиции, свързани с обновената програма за растеж и заетост. За ключови области, към които следва да се насочат инвестициите се считат конкретно изследванията, иновациите, усъвършенстването на уменията с цел насърчаване на основана на знанието икономика, развитието на човешкия капитал чрез образование и обучение, адаптивността, подкрепата за стопански дейности (особено на малките и средните предприятия), подобряването на институционалния капацитет и развитието на предприемаческа култура.
- Провеждането на активни политики по отношение на пазара на труда е също в центъра на действията, предложени с цел насърчаване на заетостта, засилване на социалното сближаване и намаляване на риска от бедност. Значителен брой участници смятат, че политиката на сближаване следва да даде принос си за социалното измерение на Европа посредством подобряване на перспективите за най-уязвимите групи от населението като младежите, възрастните хора, хората с увреждания, имигрантите и малцинствата.

Както социалните и икономически партньори, така и организациите на гражданското общество подчертават важната роля на една социална икономика за създаването на качествени работни места, насърчаването на иновациите, способстването за развитието на селските райони и предоставянето на редица услуги от общ интерес. Те посочват също приноса на дейностите по изграждане на капацитет за прилагането на принципите на добро управление и партньорство. Съществуват също мнения, изразени от представители на гражданското общество, че политиката на сближаване следва да оказва подкрепа на групи от населението, които изпитват особени затруднения при навлизане на пазара на труда.

- Устойчивото развитие е третата междусекторна тема. В множество отговори се изразява мнението, че политиката на сближаване трябва да наблегне на изпълнението на целта на програмата от Гьотеборг. Конкретно политиката може да допринесе за намаляването на емисиите на парникови газове чрез политики, насочени към подобряването на енергийната ефективност и насърчаването на развитието на възобновяеми енергии.

Освен на горните теми значително внимание беше отделено на редица други въпроси.

Като цяло включването на териториалното сближаване в Договора от Лисабон се приема положително. В някои отговори обаче се настоява, с цел по-доброто разбиране на понятието, Комисията да изготви дефиниция и показатели за териториалното сближаване. Същевременно няколко национални правителства считат, че териториалното сближаване вече е съставна част от политиката на сближаване и икономическите, социалните и териториалните измерения на сближаването не могат да бъдат разделяни.

Териториалното сближаване се възприема, особено от регионални и местни действащи лица, като възможност при изпълнението на тази политика ролята на регионалните и местните власти, както и тази на други действащи лица, да бъде засилена. Няколко отговора подчертават ролята на градските райони и тяхната взаимозависимост със селските райони като важни измерения на икономическото, социалното и териториалното сближаване. Градовете често се считат за места, които се характеризират със значително социално изключване, бедност и диспропорционално развитие. Не се оспорват съществуващи механизми, които оказват подкрепа на някои специфични области като най-отдалечените региони или северните рядконаселени райони.

Много от отговорилите са също така уверени, че понятието териториално сближаване ще спомогне териториалното измерение да бъде взето предвид при изработването и изпълнението на европейските секторни политики.

Като че ли се заражда консенсус в подкрепа на една по-голяма гъвкавост при териториалното сътрудничество, така че регионите да могат да си сътрудничат с региони, които не са нито съседни нито част от същата географска област. Сътрудничеството със съседни на ЕС региони и страни също се счита за съществено.

2.2. Управлението на политиката на сближаване

Реформирането на политиката на сближаване в посока приемането на по-стратегически подход се подкрепя от мнозинството от отговорилите.

Много от тях споменават, че изпълнението на програмите едва е започнало и не може да бъде направена обхватна оценка преди излизането на резултатите от процеса на оценяване.

Същевременно значително мнозинство от заинтересовани страни призовават за по-голяма яснота при разделението на отговорностите между различните институционални нива (Комисия, държава-членка, региони и други действащи лица). Редица заинтересовани страни, особено на регионално и местно ниво, биха приветствали по-нататъшна децентрализация на отговорностите. Те също така подчертават важността на изпълнението на местно ниво, особено що се отнася до Европейския социален фонд (ЕСФ). Подобни становища са изразени и от икономическите и социалните партньори, и от гражданското общество. Тези заинтересовани страни настояват също за една по-обхватна дефиниция на принципа на партньорство.

Друго искане, формулирано от мнозинството отговорили, засяга опростяването на политиката. Много от отговорилите изразяват опасения относно нововъведения принцип „една програма-един фонд“, който може и да не способства за изпълнението на политиката.

Във връзка с изпълнението на политиката са налице множество оплаквания от бюрократичните и одитните изисквания. Последните се възприемат като възпиращи за много потенциални бенефициери и като препятствия пред изпълнението на важни проекти на местно ниво. От Комисията се изисква да опрости съществуващите процедури, поне що се отнася до малките програми.

Друг важен често споменаван проблем засяга координацията между ЕФРР, ЕСФ и Кохезионния фонд. Някои от отговорилите настояват фондовете да бъдат обединени в единен фонд с цел постигане на по-последователно стратегическо развитие.

Мненията изглеждат разединени относно възможността политиката на сближаване да бъде използвана като инструмент за незабавен отговор на асиметрични шокове или сериозни кризи, предизвикани от процеси на преструктуриране: някои се изказват в полза на по-голяма гъвкавост, докато други изтъкват, че политиката на сближаване е първо и преди всичко структурна политика, която се характеризира със стратегическо планиране в средносрочен и дългосрочен план.

В редица отговори се настоява за по-нататъшно проучване на възможността за използване на различно от безвъзмездните средства финансиране като например банкови заеми, микрокредити, инструменти за рисков капитал или инструменти на публично-частно партньорство.

Накрая следва да бъде споменат важният повдигнат при консултацията въпрос относно координирането между политиката на сближаване, другите общностни политики и националните политики. Много от отговорилите считат, че секторните политики на Общността следва да обръщат по-голямо внимание на регионални аспекти. Освен това, много заинтересовани страни смятат за важно разработването на последователни и цялостни подходи, особено между политиката на сближаване и развитието на селските райони.

Координирането с националните политики също се смята за особено важно. Някои заинтересовани страни например смятат, че принципът на допълняемост следва да бъде по-силно застъпен. Освен това някои икономически и социални партньори считат, че политиката на сближаване следва да бъде съобразена с Интегрираните насоки за растеж и заетост и Националните програми за реформа.

2.3. Следващи стъпки

Дебатът за бъдещето на политиката на сближаване тъкмо започна и ще продължава през следващите години. Между множеството важни прояви, които ще съпътстват този дебат следва да се споменат обществената, понастоящем в ход, консултация по прегледа на бюджета, обществената консултация по Зелената книга относно териториалното сближаване, на която Комисията ще даде старт през есента на 2008 г., и министерските срещи и събитията на високо ниво, които ще бъдат организирани по време на различни председателства.

Комисията ще докладва относно напредъка на дебатите през пролетта на 2009 г. в Шестия доклад по напредъка в икономическото и социалното сближаване.

Комисията ще представи своевременно доклада си относно прегледа на бюджета за 2008/2009, в който ще бъде изложено цялостното ѝ виждане за структурата и посоката на бъдещите приоритетни разходи на ЕС.

3. СБЛИЖАВАНЕ, РАСТЕЖ И ИКОНОМИЧЕСКО ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ НА РЕГИОНИТЕ В ЕС

Сближаването между европейските региони продължава усилено да се осъществява през последните години, като доведе до подчертано намаляване на различията в нивата на БВП на глава от населението, на трудовата заетост и особено на безработицата. Тази тенденция се дължи до голяма степен на подобренията, настъпили в най-слабо развитите региони (вж. фигура 1).

За целите на анализа, който следва, регионите бяха групирани в три категории: Региони от група „Сближаване“, региони от група „Преход“⁶ и региони от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“, като всяка категория се отличава с ясно разграничим социално-икономически профил.

Регионите от група „Сближаване“ все още имат значително по-нисък БВП на глава от населението, който възлиза на 58 % от средния за ЕС БВП, а регионите в „Преход“ се приближават постепенно към средния за ЕС БВП. В периода между 2000 г. и 2005 г. и двете групи региони намалиха с близо 5 процента изоставането си от средния за ЕС БВП (вж. таблица 1 и справката за БВП).

В регионите от група „Сближаване“ ниво на трудовата заетост от 58% се оказва ниско в сравнение с нивото ѝ от 68 % в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“. От 2000 г. насам регионите от група „Сближаване“ не успяват да намалят

⁶ Регионите, на които постепенно ще бъде предоставяно финансово съдействие и регионите, за които финансовото съдействие ще бъде постепенно прекратено, са групирани заедно като региони в преход поради преходния характер на получаваното съдействие.

разликата. Регионите от група „Преход“ обаче намалиха разликата и понастоящем имат ниво на трудова заетост от 63 %, което обаче продължава да е доста по-ниско от това на регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“ (вж. таблица 1). Нивото на безработица в регионите от група „Сближаване“ е все още с 4 % по-високо от това в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“, но тази разлика беше двойно по-голяма през 2000 г.

3.1. Разпределение по региони на европейските сектори с висок растеж

В този раздел се разглежда структурата на регионалните икономики по сектори като се акцентира върху секторите на растеж в ЕС (вж. приложението). На регионално ниво са анализирани три сектора на растеж: 1) Финансови и бизнес услуги, 2) Търговия, транспорт и комуникации и 3) Строителство. Секторът на растеж „Високотехнологично и средновисокотехнологично производство“ е част от сектора на промишлеността и по тази причина не може да бъде лесно разграничен на регионално ниво.

Трите типа региони се различават по икономическа структура, тенденции в растежа и производителност. Например производителността в регионите от група „Сближаване“ се равнява на една втора или по-малко от тази в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“ (вж. таблица 3). Същевременно заетостта се е понижала в регионите от група „Сближаване“, а се е увеличила в другите два типа региони.

3.1.1. Региони от група „Сближаване“

Трите сектора на растеж са по-маловажни в регионите от група „Сближаване“, където те осигуряват едва 40 % от заетостта в сравнение с 50 % в другите региони. Делът на **финансовите и бизнес услугите** е особено нисък. Ръстът на БДС и особено на заетостта в този сектор обаче е значително по-висок отколкото в други сектори. При **търговията, транспорта и комуникациите** също се забелязва значително покачване както на заетостта, така и на БДС, а степента на растеж в сектор „**Строителство**“ е сходна със средните за ЕС стойности.

Сектор „**Промисленост**“ е по-важен в регионите от група „Сближаване“ отколкото в другите региони, като е отбелязал най-високото ниво на растеж на БДС. Заетостта в сектор „Промисленост“ се е понижала, но в по-малка степен отколкото в други региони. Производителността в промишлеността обаче е все още една трета от тази в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“. Заетостта обаче във високотехнологичното и средновисокотехнологично производство е нараснала с 1 % в периода между 2000 г. и 2005 г.

Селското стопанство продължава да е важен сектор в регионите от група „Сближаване“, като осигурява повече от 15 % от заетостта, т.е. пет пъти повече, отколкото в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“. Това се случва в контекст на понижаване на заетостта в този сектор заедно с повишаване на производителността⁷ и означава, че въпреки

⁷

Вж. Съобщение на Комисията: „Заетост в селските райони“, SEC(2006)1772.

осезателното повишаване на заетостта в секторите на растеж, общото ниво на заетост в регионите от група „Сближаване“ се е понижило.

3.1.2. Региони в преход

В регионите от група „Преход“ е налице същият дял на заетостта и на БДС в трите сектора на растеж като в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“, но този дял е доста по-малък при **финансовите и бизнес услугите**. С ниво от 4 % на година растежът в този сектор е по-бърз отколкото във всеки друг, но значителната разлика се запазва.

Другите два сектора на растеж - „**Търговия, транспорт и комуникации**“ и „**Строителство**“ – също са отбелязали растеж с темп над средния. Делът особено на сектора „Строителство“ е много по-висок в регионите от група „Преход“, отколкото в останалите региони. Това донякъде може да се обясни с високия икономически растеж, покачващите се доходи и продължаващата необходимост от подобряване на част от физическата инфраструктура. В някои региони растежът в строителството също се дължи частично на търсенето на второ жилище и база за туризъм. Секторът обаче е с изразен цикличен характер, което прави тези икономики уязвими.

Делът на сектора „**Промисленост**“ е по-нисък в регионите в преход отколкото в другите два типа региони.

3.1.3. Региони от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“

В тези региони най-висок растеж на заетостта и БДС се забелязва в сектора на **финансовите и бизнес услугите**, като е налице и нарастваща специализация. Другите два сектора на растеж се отличават с по-нисък дял на БДС и на заетостта в сравнение с другите два типа региони и отбелязват ниво на растеж близо до средното за ЕС.

В регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“ делът на БДС в сектора на **промишлеността** е сравним с този в регионите от група „Сближаване“, но заетостта в този сектор е значително по-ниска в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“, което е в резултат на успешното преминаване към дейности с по-висока добавена стойност в този сектор. Заетостта в този сектор и във високотехнологичното и средновисокотехнологично производство се е понижила.

Разходите за научни изследвания и разработки са почти три пъти по-високи в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“, отколкото в регионите от група „Сближаване“. Все пак, съревнованието в областта на иновациите придобива глобален характер, което означава, че ЕС трябва да се състезава с останалия свят. Регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“ изразходват 2,1% от техния БВП за научни изследвания и разработки. САЩ обаче изразходват 2,5%. Същевременно делът от БВП, заделен за научни изследвания и разработки във водещите американски щати, чието население заедно съставлява 10 % от населението на САЩ, е с една четвърт по-голям в сравнение със съизмерими с тях региони в ЕС.

Групата региони „Регионална конкурентоспособност и заетост“ е най-голямата измежду трите групи, което я прави и по-разнообразна. Икономическите структури в рамките на групата се различават значително. Някои региони са специализирани във финансови и бизнес услуги като Люксембург и Ил дьо Франс, като поне 40 % от тяхната БДС е съсредоточена в този сектор. Други региони като например Тирол, Прага и Балеарските острови разчитат в значителна степен на сектора „Търговия, транспорт и комуникации“, като поне 30 % от тяхната БДС е съсредоточена в този сектор. Различни са и икономическите резултати. В периода между 2000 г. и 2005 г. в 17 региона от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“ е налице спад в заетостта, а при 22 нивото на повишаване на БВП е под 0.5%.

3.2. Приносът на секторите с висок растеж за сближаването

Горният анализ показва, че секторите на растеж са допринесли в значителна степен за сближаването както в регионите от група „Сближаване“, така и в регионите в преход, при все че сценариите се различават.

В регионите от група „Сближаване“ трите сектора на растеж са допринесли за мащабно създаване на трудова заетост, но не до степен да компенсират значителния спад на заетостта в селското стопанство. Висок е и ръстът на БДС в секторите на растеж, особено в сектора на финансовите и бизнес услугите и в този на търговията, транспорта и комуникациите.

Ръстът на БДС обаче е по-висок в промишлеността, което е и причината за по-високия и нарастващ дял на БДС в този сектор. В комбинация с големия дял на заетостта тази тенденция може да съдържа риск, тъй като на равнище ЕС при няколко промишлени сектора се забелязва спад (вж. фигура 2). В рамките на промишлеността делът на заетостта в сектора на високотехнологичното и средновисокотехнологичното производство, в който е и най-сериозното сравнително предимство на ЕС, е само 24 % в регионите от група „Сближаване“ в сравнение с 40 % в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“. От 2000 г. насам регионите от група „Сближаване“ са намалили тази разлика само с 1%.

Националните данни показват, че в повечето държави-членки БДС нараства по-бързо във високотехнологичното и средновисокотехнологичното производство, отколкото в други производствени сектори. Същевременно обаче някои, а именно Румъния, България, балтийските държави, Гърция и Португалия, се характеризират с нисък дял на производствената БДС в сектора на високотехнологичното и средновисокотехнологичното производство. Това наред с ниската им производителност във въпросния сектор може да ги направи уязвими за нарасналата глобална конкуренция.

Регионите в преход наваксват бързо по отношение на регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“ благодарение на добрите резултати на трите сектора на растеж и тези на високотехнологичното и средновисокотехнологичното производство. В резултат на това икономическата структура на регионите в преход започва все повече да наподобява тази на регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“.

3.3. Образование, умения и персонал с високо ниво на познания

Уменията и квалификацията са важен определящ фактор за индивидуалния доход и възможността за намиране на работа, а така също и основен компонент на производителността на труда. Те показват също до каква степен регионалните икономики са се преориентирали към по-интензивно използване на знанието. В същото време ЕС инвестира във висшето образование само 1.2% от БВП, докато САЩ инвестира почти 2.9%.

В регионите от група „Сближаване“ дялът на високообразованите хора на възраст 25-64 години е значително по-нисък в сравнение с регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“, като тези дялове възлизат съответно на 17 % и 25 %. Все пак увеличението на този дял между 2000 г. и 2006 г. е сходно и е леко по-високо в регионите в преход, които към момента са достигнали същия дял като регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“.

Дялът на човешките ресурси в сектор „Наука и технология“ (постоянен научнотехнологичен персонал)⁸ също изостава в регионите от група „Сближаване“ (12%) в сравнение с регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“ (17%). Все пак регионите от група „Сближаване“ съумяха да намалят тази разлика с 1 % в периода след 2000 г. Присъствието на постоянен научнотехнологичен персонал е особено силно в изискващите високо ниво на познания услуги като здравеопазване и образование, както и високотехнологичното и средновисокотехнологичното производство.

През 2006 г. цялостният дял в регионите от група „Сближаване“ беше все още с 10 % по-нисък отколкото в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“. От друга страна значително е нарастването на дела на персонал с високо ниво на познание. В периода между 2000 г. и 2006 г. той се е увеличил с 3.4 % като това увеличение е еднакво за регионите от група „Сближаване“ и регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“.

Дялът на персонала с високо ниво на познание⁹ е особено голям в регионите около столиците и други големи региони около метрополии, в които са разположени седалища и специализирани служби. Дялът на персонала с високо ниво на познание, дори и в регионите около столиците, е по правило нисък в Португалия, Испания, Гърция и България. Този дял е нараснал в много региони на Испания, Франция, Гърция, Австрия и Словения, което показва, че ориентирането към основана на знанието икономика не е явление, ограничено само до големите разположени около метрополии региони.

3.4. Заключение

Настоящият кратък анализ показва, че европейските сектори в растеж значително са допринесли за сближаването. От друга страна все още има

⁸ Вж. определението в SEC(2008) [...]

⁹ Пак там.

сериозни различия в икономическата структура на трите групи региони и моделите на наваксване на регионите от група „Сближаване“ се различават от тези на регионите в преход. Това води до няколко на брой последствия що се отнася до избора на политики.

Усилията за насърчаване на европейските сектори с висок растеж изглеждат обосновани, т.е., на тези, в които заетостта или ръстът на БДС е над средното ниво. Не само че това са секторите, в които европейската икономика е с най-ясни шансове за растеж в глобален мащаб, но те могат да бъдат и мощни движещи сили на процеса на сближаване в ЕС.

Освен това анализът сочи, че регионите от група „Сближаване“ са подложени на сериозно икономическо реструктуриране. Значителна по размер заетост е създадена в сектора на услугите, докато в селското стопанство тя намалява все повече и повече. Висок е ръстът на БДС особено в промишлеността и услугите, а увеличаването на производителността е три пъти по-голямо, отколкото в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“. Подобно реструктуриране изисква прилагането на адекватна и адаптирана към ситуацията политика.

В регионите от група „Сближаване“ следва да се насърчава ориентирането на заетостта към услугите, особено към такива сектори, в които не се изисква високо ниво на образование, и да се продължава модернизирането на селскостопанския им сектор. Тъй като промишлеността е и ще остане важен сектор в регионите от група „Сближаване“, политиката следва да благоприятства постепенното преориентиране на промишлеността в посока към дейности с висока производителност и висока добавена стойност, като се избегне специализирането в промишлени сектори, които са в значителна степен изложени на въздействието на международната конкуренция и не предлагат добри възможности за растеж.

Регионите от група „Сближаване“ следва също да се стремят да подобрят нивото на образованост на работната сила, като се има предвид, че ориентирането към дейности с висока добавена стойност ще повиши търсенето на такава работна ръка. Това ще окаже влияние и на скоростта, с която в регионите се внедряват нови технологии и как се спомага за повишаване на недостатъчната производителност.

И накрая следва да се добави, че високите нива на производителност в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“ им дават преднина не само в европейски, но и в световен мащаб. Тази висока производителност се дължи отчасти на значителните инвестиции за научни изследвания и разработки, чието ниво е доста по-високо отколкото в регионите от група „Сближаване“. За да запазят преднината си в световен мащаб обаче, тези региони трябва да са в състояние да се съревновават с други световни конкуренти, при които делът на инвестициите в научните изследвания и разработките и в образованието е още по-висок. Това ясно свидетелства за ползата от по-ясното ориентиране на политиката на сближаване към повече инвестиции в иновации и човешки капитал в регионите от група „Регионална конкурентоспособност и заетост“.